IPOSTAZE ALE SOLIPSISMULUI IN ŞTIINŢELE SOCIO-UMANE MODERNE

Alexandrina URSU

CZU: 165:30 f20ursu.alexandrina@gmail.com

Solipsism is an actual subject in philosophy and also other social sciences and humanities because it researches the limits of knowledge and internal experience of the human being. Also, solipsism analyses other theories like social construct, meaning that similar constructs creates an external reality. With the help of solipsism we get answers to our social interactions: relationships, symbols, communication etc. We lose the real importance and meaning of solipsism because is usually avoided, considering it is too radical.

Solipsismul este un subiect actual în domeniul filosofiei, dar şi al altor ştiinţe socio-umane deoarece cercetează limitele cunoaşterii şi experienţa interioară a omului. De asemenea, solipsismul se include si in teorii ale cunoaşterii, precum constructul social care, prin anumite construcţii similare formează o realitate exterioară. Aşadar, prin analiza solipsismului putem obţine răspunsuri la interacţiunile sociale ale omului: relaţii, dinamica grupurilor, simboluri, comunicare etc. Fiind o temă de obicei evitată din cauza radicalităţii sale, se pierde adevărata semnificaţie a solipsismului. Astfel, este necesar un studiu amplu, pentru înţelegerea modului în care conştiinţa umană este implicată în crearea lumii sociale. Solipsismul merită o anumită atenţie din partea filosofiei, deşi acest concept pune în discuţie o problemă care iniţial pare a fi fără sens. Adesea solipsismul este respins şi considerat o teorie eşuată şi contradictorie. Totuşi, este o situaţie delicată, deoarece nu este posibil de a dovedi altceva decât propria conştiinţă. De ce însă este necesar sa ne centram atenţia asupra acestui concept? Fiindcă, solipsismul funcţionează ca un sprijin pentru iniţierea unei alte reflectări asupra cunoaşterii şi gândirii umane, şi nu doar. În acest mod, putem numi solipsismul un punct de reper util în cadrul aprecierii şi considerării epistemologice. De cele mai multe ori, solipsismul nu este un concept cu argumente explicite şi convingătoare. În schimb, majoritatea încearcă să prezinte falsitatea acestuia, argumentând împotriva solipsismului. Chiar dacă însăşi doctrina solipsistă pare a fi inadmisibilă, aceasta este demnă de fi discutată. Oferindu-i solipsismului character probabilist, obţinem un mod de a pătrunde în cele mai esenţiale probleme ale filosofiei minţii. De ce trebuie sa ţinem cont însă, este evitarea obtinerii unei concluzii solipsiste . Scopul şi necesitatea solipsismului nu este acela de a stabili această teorie ca fiind adevărată, sau de a convinge pe ceilalţi sau pe sine de faptul că doar propria individualitate este reală şi că celelalte sunt doar imaginaţii sau proiectari. Dimpotrivă, solipsismul trebuie utilizat ca un exercitiu mental, adică un mod prin care avem posibilitatea de a ne crea anumite scheme imaginare. Drept consecinţă acestea vor provoca un răspuns raţional. Solip-

sismul recunoaște că omul și știința au limitele sale, și nu putem fi niciodată siguri de nimic, cu excepția propriei existențe. Deci solipsismul poate fi utilizat ca un exercițiu împotriva unor poziții filosofice cum ar fi materialismul, funcționalismul sau în cazul în care încercăm sa înțelegem comportamentul uman, fără a apela la conștiință. Ipoteza acestei teze presupune că solipsismul are o semnificație mult mai mare decât este percepută în mod obișnuit, fiind prezentă în însăși structura științelor umaniste și sociale. Influența solipsismului se extinde dincolo de referințele explicite, deoarece se manifestă și indirect în diferite discipline, reprezentând o atitudine esențială care este inseparabilă de existența umană. Recunoscând solipsismul ca o forță omniprezentă, această cercetare are drept ipoteză predominantă elucidarea impactului subtil, dar profund, pe care îl exercită asupra conceptelor și cadrelor fundamentale ale științelor socio-umane. Solipsismul, ca atitudine specifică naturii umane, se infiltrează inevitabil în gândirea noastră, modelându-ne perspectivele. Un motiv cheie pentru care solipsismul nu poate fi evitat în totalitate de ființele umane este înrădăcinat în natura subiectivă a percepției și interpretării. Fiecare persoană percepe lumea prin propriile simțuri, filtrează informațiile prin procesele cognitive unice și își construiește înțelegerea realității pe baza perspectivelor sale individuale. În plus, însuși actul de comunicare, care formează baza interacțiunii umane, se bazează pe presupunerea că există o realitate comună și o înțelegere comună între indivizi. Cu toate acestea, din cauza naturii subiective a percepției, transmiterea completă și exactă a experienței subiective către altul este imposibilă. Această limitare duce la posibile interpretari greșite, comunicare greșită și în cele din urmă întărește elementul solipsist inerent interacțiunii umane. Ființa umană prin autoconștiință, este în mod constant implicată în introspecție și auto-reflecție. Primul capitol se bazează pe partea teoretică a conceptului analizat, format din 3 diviziuni și începe prin explorarea conceptului de solipsism și diferitele forme ale sale și manifestarea acestuia in diferite culturi reflectând perspectivele lor filosofice, sociale și religioase unice asupra sinelui si a relației sale cu lumea. In continuare, conceptul este analizat din punct de vedere filosofic, într-un mod cronologic în mare parte. A doua diviziune a primului capitol include filosofi reprezentanți din mai multe direcții filosofice și felul in care teoria solipsistă a influențat gândirea acestora: John Locke, George Berkeley, John Stuart Mill, Ludwig Wittgenstein, Edmund Husserl și Jean Paul Sartre. In final, primul capitol se încheie cu analiza profundă filosofică a solipsismului prin corelarea acestei atitudini cu raționalismul, explicând doctrina respectivă, ca reprezentant fiind Rene Descartes și idealismul filosofiei epocii moderne. Astfel, primul capitol are rol introductiv și cercetează în profunzime constituirea solipsismului ca teorie filosofică. Printre cele mai importante lucrări se enumeră „*Meditații metafizice*” de raționalistul René Descartes, care ajunge la faimoasa sa expresie „cogito ergo sum” (gândesc deci exist) și pe care o demonstrează aplicând metoda solipsistă. Un alt filosof crucial în dezvoltarea gândirii solipsiste este Ludwig Wittgenstein, care abordează subiectul dat în mai multe lucrări, cum ar fi „*Tractatus Logico- Philosophicus*”, „*Caietul Albastru*” și „“*Cercetări filosofice*” și in care face legătură dintre solipsism și limbaj. Cu ajutorul solipsismului, înțelegem

mai bine atitudinea lui Wittgenstein asupra limbajului şi comunicării: experienţa subiectivă este limitată de abilitatea de comunicare şi înţelegerea comună. Următorul capitol continuă analiza solipsismului, in ştiinţele socio-umane, dezvoltate in istorie mai târziu: sociologie, psihologie şi economia/politică. Începând cu sociologia, solipsismul se află in legătură reciprocă cu conceptul de „construct social". De asemenea in acestă parte a lucrării sunt analizate noţiuni precum societatea, identitatea şi percepţia fiinţei umane raportate la sociologia fenomenologica. Lucrare emblematică in intelegere expresiei actuale a solipsismului este „*Construirea socială a realităţii: Tratat de sociologia cunoaşterii*" de Peter Berger şi Thomas Luckmann, urmată de psihologie, unde solipsismul este analizat din punct de vedere a gândirii umane şi procesele sale. Astfel, latura psihologică se axează pe conştiinţă, comportament şi dezvoltarea cognitivă a omului. Este menţionat psihologul elveţian Carl Jung dar şi alte concepte fundamentale în domeniul psihologiei. Capitolul finalizează cu analiza modului in care este interpretat solipsismul în teoriile feministe totodată având legătură directă cu sistemul economic explicat de Karl Marx, dar şi economia societăţilor contemporane cu elementele sale: consumerism, digitalizare, materialism economic.

Referinţe:

1. Berger Peter. Luckmann Thomas, Construirea socială a realităţii: Tratat de sociologia cunoaşterii, ART, 2008.
2. Jung, Carl, Arhetipurile şi inconştientul colectiv, Editura TREI, 2014.
3. DESCARTES, René. Meditaţii metafizice, Crater, 1997.
4. Ludwig, Wittgenstein - Caietul albastru.
5. Marx Karl, Manuscrise economico-filosofice din 1844, Editura Politică, Bucureşti, 1968.

Recomandat
***Eudochia SAHARNEANU**, dr. hab., prof. univ.*